

DAUGAVPILS MUZIKĀLI DRAMATISKAIS TEĀTRIS (1959-1962)

Daugavpils musically dramatic theatre (1959-1962)

Silvija Geikina

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija, Rīga, Imantas 7. līnija 1, Latvija,
e-pasts: rpiva@rpiva.lv

Abstract. *The history of Daugavpils Dramatic Theatre is one of the most original and peculiar theatre histories in Latvia. To begin discussing it, historians usually mention the Russian Theatre led by the colonel and the main engineer of Daugavpils Fortress Nikolaj Hagelstrom in 1850s. It was operating for several decades collaborating with tsarist Russian army troops staying at Daugavpils Fortress.*

During the times of Latvian independency from 1920s to 40s there was a successfully operating Daugavpils Latvian Theatre Company in the city. Russian audiences attended Latvian shows in great numbers and supported Russian amateur theatres which were very active in this period of time.

After the Second World War, Daugavpils Latvian Theatre did not resume itself. The reasons for liquidating the Latvian Company in Daugavpils included the decrease of Latvian population, and the negative attitude of Latvian SSR Ministry of Culture and the council of Daugavpils regarding Latvian cultural activities in Latgale. This attitude changed a little in the late 1950s. It had become more favourable, which was wisely and diplomatically taken advantage of by Voldemars Kalpins – Latvian SSR deputy minister of culture at the time and the minister of culture and foreign affairs from 1959 to 1962. A popular viewpoint during those years was that creating a Latvian theatre in Daugavpils would not be just a creation of an art building, but would in fact serve a great purpose then and in the future – saving Latvian culture and identity in Latgale.

This brings to a conclusion that the operation of Daugavpils Musically Dramatic Theatre (1959-1962) is closely connected to the socio-political situation in Latvia during 1950s and to the beginning of the national-communistic movement. The communist party of the time made a number of decisions about maintaining Latvian language and culture. Special attention was paid to recreating Latvian culture in Latgale. After the defeat of the national-communistic movement and the dismissal of many leading party members in early 1960s, the support for Latvianising Latgale diminished. After not receiving the needed support from neither the leading republic officials nor from the city of Daugavpils, the theatre was forced to close down.

The aims of the study: to explore the Daugavpils Musically Dramatic Theatre activities since its creation in 1959 until its closure in 1962; to find out the socio-political situation in Latvia during the end of 1950s leading to the possible emergence of a new theatre in Latgale; get to know the theatre's repertory policy, dramatic and musical troupes and their building principles as well as theatrical artistic explorations during 1950s/60s.

The used methods: media analysis method and interview.

Keywords: *acting, directing, performing arts, repertory policy, the socio-political situation, theatre.*

Ievads

Daugavpils dramatiskā teātra vēsture ir viena no savdabīgākajām un oriģinālākajām Latvijā. Sākot par to runāt, vēsturnieki parasti piemin 19. gadsimta piecdesmitajos gados darbojošos Krievu teātri Daugavpils cietokšņa galvenā inženiera, pulkveža Nikolaja Hagelstroma vadībā. Vairākus gadu desmitus tas darbojās, sadarbojoties ar Daugavpils cietoksnī izmitinātajām cariskās Krievijas armijas daļām.

Latvijas brīvvalsts laikā no 1920. līdz 1940. gadiem Daugavpilī veiksmīgi darbojās Daugavpils Latviešu teātra trupa. Krievu tautības skatītāji vai nu diezgan lielā skaitā apmeklēja latviešu izrādes, vai arī atbalstīja krievu amatieru teātrus, kas šai periodā aktīvi darbojās pilsētā.

Pēc Otrā pasaules kara Daugavpils Latviešu teātris neatjaunoja savu darbību. Par iemeslu latviešu trupas likvidācijai Daugavpilī kalpoja latviešu tautības iedzīvotāju skaita samazināšanās, Latvijas PSR Kultūras ministrijas un Daugavpils pilsētas vietējās vadības neieinteresētā attieksme pret latviešu kultūras aktivitātēm Latgales reģionā. Šī attieksme nedaudz mainījās 20. gadsimta 50. gadu beigās. Tā bija kļuvusi labvēlīgāka, un to prasmīgi un diplomātiski prata izmantot Voldemārs Kalpiņš, kas tajā laikā bija Latvijas PSR kultūras

ministra vietnieks, bet no 1959. līdz 1962. gadam – kultūras un ārlietu ministrs. Atmiņu grāmatā „Stāja” par Voldemāra Kalpiņa nozīmīgo ieguldījumu latviešu kultūras saglabāšanā precīzi izteicies kinorežisors Jānis Streičs: „Ja Rainis par Franci Trasunu teica: ”Viņš mātes Latvijas rokās ielika trešo zvaigzni – Latgali”, – tad par Voldemāru Kalpiņu varu teikt: ”Viņš nosargāja trešo zvaigzni mātes Latgales rokās”. Pietrūka pavisam maz... Piecdesmito gadu beigās augstākās varas gaitēnos jau brieda tālejoši plāni par „vēsturiskas taisnības” atjaunošanu, pievienojot Latgali Vitebskas apgabalam. Slepēnībā jau strīdējās par administratīvo pakārtoību, robežām, latgaliešu autonomijas nosaukumu un pat par alfabētu – latgaļu drukas aizlieguma laikā latīņu šrifts taču tika aizliegts. Un kāpēc gan neatjaunot seno kārtību, ieviešot kirilicu? Tāpat kā pārējā Savienībā, kaut vai tai pašā Moldāvijā.” (Streičs, 2011: 148).

Šīs Jāņa Streiča atmiņas atgādina, ka latviešu teātra dibināšana Daugavpilī nav tikai kādas mākslas iestādes radīšana, bet tai vienmēr bijis liels un cēls mērķis – glābt latvisko kultūru un identitāti Latgalē. Līdz pat 50. gadu otrajai pusei Daugavpils latvieši samierinājās ar apstākli, ka pilsētā teātris tiek spēlēts vien krievu valodā. Nepieciešamību pēc izrādēm latviešu valodā daugavpilieši centās apmierināt ar amatieru teātru apmeklējumiem. Latviešu amatieru teātris Daugavpilī šajos gados bija izaudzis par vērā ņemamu pilsētas kultūras dzīves sastāvdaļu. Bieži tika iestudētas un ar labiem panākumiem izrādītas latviešu klasiku lugas.

Laikrakstā „Cīņa” parādījās Kultūras darbinieku arodbiedrības Daugavpils pilsētas un rajona padomes locekļa J. Ruskūļa raksts ar ļoti zīmīgu virsrakstu. „Latgale modusies, bet Kultūras ministrija...” Ir vērts to citēt gandrīz pilnībā: „Pernā gada 23. aprīlī Daugavpilī līdz pēdējai vietai bija piepildīta zāle vietējā teātrī. Vēl vairāk: desmitiem cilvēku lūgtin lūdza, lai viņiem atļauj kaut pastāvēt kājās. Pirmā kultūras nama dramatiskā kopa tovakar izrādīja Raiņa „Pūt, vējiņi”. Tas bija izcils notikums pilsētas kultūras dzīvē.” (Ruskulis, 1958: 4).

Šajā publikācijā jūtama tā atmosfēra, kas 20. gadsimta 50. gadu otrajā pusē valdīja Daugavpils latviešu sabiedrībā. Vēlēšanās pēc latviešu profesionālā teātra pilsētā bija kļuvusi par aktuālu nepieciešamību. Bija jārisina organizatoriskie jautājumi. Jau pieminētajā J. Ruskūļa publikācijā laikrakstā „Cīņa” varam lasīt kādu interesantu informāciju. Autors runā par to, ka Daugavpils krievu drāmas teātra aktieris Osmolovskis rakstījis vēstuli vietējam laikrakstam „Padomju Daugava” ar ierosinājumu nodibināt latviešu trupu pie pašreizējā krievu teātra. Rakstā teikts, ka pēc tam redakcija saņēmusi daudzas darbaļaužu vēstules, „kuras spilgti liecināja, ka Latgales darbaļaudis ir vienisprātis ar raksta autoru.” (Ruskulis, 1958: 4).

Acīmredzot laikraksta „Brīvā Daugava” redakcija šos ierosinājumus darījusi zināmus Latvijas PSR Kultūras ministrijai, un saņēmusi LPSR Kultūras ministrijas Mākslas lietu pārvaldes priekšnieka Friča Rokpeļņa atbildi: „Pašreiz organizēt latviešu trupu pie Daugavpils Valsts krievu drāmas teātra nav iespējams.” (Ruskulis, 1958: 4). Raksta autora piebilde šai Friča Rokpeļņa atbildei ir diezgan nesaudzīga: „Pārvaldes priekšnieks neatrada par vajadzīgu izklāstīt „provinciāļiem”, kālab tādas iespējas nav. Nevajag un punkts.” (Ruskulis, 1958: 4).

Iespējams, ka Kultūras ministrijas Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks ar preses starpniecību daugavpiliešiem nevēlējās klāstīt Kultūras ministrijas vēl nekonkrētos plānus un nodomus un vienkārši atrakstījās. Publikācija datēta ar 1958. gada 6. jūliju, bet jau pēc dažiem mēnešiem, tā pašā gada rudenī Daugavpilī tiek nodibināts Daugavpils Muzikāli dramatiskais teātris. Tā nebija tikai latviešu trupa pie Daugavpils krievu drāmas teātra, tā bija vērienīga un daudzsološa teātra mākslas iestāde, kas ietvēra gan muzikālo, gan dramatisko trupu, orķestri, baletu, kori. Tas bija grandiozs projekts, kas jau pašā sākumā daudziem skatuves mākslas speciālistiem likās pārāk dārgs, smagnējs, pat nepaceļams.

Tomēr ne Voldemāra Kalpiņa diplomāta un organizatora spējas, ne daugavpiliešu vēlme atjaunot Daugavpils latviešu teātri nevarētu īstenoties, ja 20. gadsimta 50. gadu vidū Latvijā nebūtu radusies tā saucamā nacionālkomunistu kustība. Tā laika situācijas koncentrētu

analīzi var atrast Ervīna Jākobsona publikācijā „Kā izgaisa cerības par „sociālismu ar latvisku seju”, kas ir pieejama internetvietnē: „Latvijas kompartijas, valsts un saimniecisko struktūru vadībā šajā laikā nonāca vietējie komunisti, kas pagrīdē bija darbojušies vēl neatkarības laikā, kā arī 1940. gada komjauniešu paaudze. Par LPSR Ministru padomes priekšsēdētāja vietnieku kļuva Eduards Berkļavs, par Augstākās padomes prezidija priekšsēdētāju Kārlis Ozoliņš, par LKP CK sekretāriem Vilis Krūmiņš un Krievijas latvietis Nikolajs Bisenieks. Šo jauno kompartijas kadru vadībā tika pieņemta virkne lēmumu, kas bija vērsti uz latviešu valodas un latviešu kultūras saglabāšanu, aktuālām reformām tautsaimniecībā un lauksaimniecībā.” (Jākobsons, 2010).

Sākums

1958. gada vasarā sarunas par Daugavpils Muzikāli dramatiskā teātra dibināšanu ieguva konkrētas aprises. Presē tika izsludināti konkursi uz vakantām solistu vokālistu, koristu, instrumentālistu un dramatisko aktieru vietām. Konkursā varēja pieteikties gan profesionāli mākslinieki, gan pašdarbības kolektīvu dalībnieki. Solistiem vokālistiem un koristiem jāprot latviešu un krievu valoda. Pretendentiem dokumenti bija jāiesniedz no 1. līdz 20. septembrim. 24. septembrī konkurss notika solistiem, vokālistiem un koristiem; 25. septembrī – instrumentālistiem; 26. septembrī – dramatiskajiem aktieriem. Konkursa norises vieta bija Rīga.

Sākums bija cerīgs. Sapulcējās pietiekami liels entuziastu pulks, kuri ar sajūsmu ķērās pie darba. Liekas, ka sākotnēji muzikālajiem iestudējumiem pievērsa lielāku uzmanību kā dramatiskajiem uzvedumiem. Par teātra direktoru tika iecelts pazīstams Latgales kultūras darbinieks, diriģents un komponists Staņislavs Broks. Vienā no pirmajām intervijām laikrakstā „Cīņa” jaunieceltais teātra direktors atzīst, ka „mūsu teātris būs viens no lielākajiem Latvijā. Tajā būs latviešu un krievu dramatiskās trupas un muzikālā trupa, kurā ietilpst gan solisti, gan baletdejojāji, koris un orķestris. Mūsu repertuārā būs gan lugas, gan operas un operetes. Latgales darbaļaudīm sniegsim arī koncertus.” (Mincs, 1959: 4).

Raizes jaunajam teātra direktoram sagādāja tieši muzikālie kadri. Acīmredzot izsludinātais konkurss deva labus rezultātus dramatisko aktieru komplektēšanā. Ar mūziķiem bija sarežģītāk, jo nepietika tenori (gan solistu, gan arī koristu) un baletdejojāji. Tādēļ tika izsludināti papildus konkursi. Taču, šķiet, tie nelīdzēja un bija nepieciešams Kultūras ministrijas atbalsts. Teātra direktors ar laikraksta starpniecību izteica lielu pateicību Kultūras ministrijai, „kas veic lielu darbu, palīdzējuma organizēt jauno teātri.” (Mincs, 1959: 4). Viena no iespaidīgām palīdzības formām bija Kultūras ministrijas lēmums uz Daugavpils teātri sūtīt Valsts konservatorijas piektā kursa vokālistus, un dramatisko aktieru fakultātes pēdējā kursa studentus, kuriem pēc Konservatorijas beigšanas būtu jāstrādā Daugavpils Muzikāli dramatiskajā teātrī. Tādējādi jaundibinātajā teātrī sāka darboties vokālisti Jēkabs Krēsliņš, Māris Pavasars, Druvis Kriķis, Austrā Tauriņa. No dramatisko aktieru fakultātes beidzējiem Daugavpils teātra trupā iekļāvās vēlākie slavenie valmierieši Jānis Zariņš, Ausma Dūle, Jānis Uzuliņš, Ināra Ieviņa, Rita Meirāne u. c.

Par galveno diriģentu uzaicināja komponistu Mendeli Bašu, par kormeistaru vēlāko populāro dziesmu svētku virsdiriģentu Paulu Kveldi. Par teātra latviešu trupas režisoru sāka strādāt Oļģerts Dunkers, bet krievu trupā atgriezās kādreizējais Daugavpils krievu drāmas teātra režisors Boriss Roščins.

Pirmajam Daugavpils Muzikāli dramatiskā teātra direktoram Staņislavam Brokam bija daudz rūpju. Nebija viegli nokomplektēt skaitliski lielo un dažādo trupu. Tāpat grūtības sagādāja aktieru, vokālistu, baletdejojāju nodrošināšana ar dzīvokļiem. Lielākā daļa bija atbraucēji no Rīgas, viņiem bija jāpagādā daudz maz ciešami dzīves apstākļi. Jau pieminētajā intervijā laikrakstā „Cīņa” Staņislavs Broks saka lielu paldies Daugavpils pilsētas izpildu

komitejai, it sevišķi tās priekšsēdētājam J. Pakalnam. „Kaut arī ar dzīvokļiem pilsētā ir pagrūti, izpildkomiteja tomēr atradusi iespēju nodot teātra rīcībā pusotra desmita modernu ērtu dzīvokļu jaunajā namā Parādes ielā. Vēl daži dzīvokļi apsoluti tuvākajā laikā. Piešķirti līdzekļi teātra telpu remontam, kuru drīzumā sāks.” (Mincs, 1959: 4).

Direktora stāstītais žurnālistam izklausās optimistiski. Realitāte bija diezgan skarba. Dzīvokļu nepietika visiem. Atsevišķu dzīvokli varēja iedot tikai ģimenēm. Jaunie, neprecētie aktieri tika izmitināti istabiņās pa divi, pa trīs vienā. Arī teātra remontu iesākt nebija iespējams „drīzumā”, kā solīja Staņislavs Broks. To atlika uz vēlāku laiku. Tāpat nevarēja atbrīvot visas telpas teātra mājā. Daudzas telpas Vienības namā bija ieņēmušas dažādas organizācijas un kantori.

Jaundibinātā teātra vadība tā darbību bija ieplānojusi sākt ar operas iestudējumu. Šis nodoms neīstenojās. Muzikālo trupu tik ātri nokomplektēt nevarēja. Tādēļ pirmā Daugavpils Muzikāli dramatiskā teātra izrāde latviešu valodā tika sagatavota dramatiskajā trupā. To izdarīja ļoti īsā laika sprīdī. 1959. gada 16. janvāris tiek uzskatīts par oficiālu Daugavpils Muzikāli dramatiskā teātra dibināšanas datumu, bet jau 1959. gada 23. februārī notika pirmā pirmizrāde Viļa Lāča „Zeme un jūra” iestudējums Oļģerta Dunkera režijā.

Par Daugavpils teātra atklāšanas vakaru 1959. gada 23. februārī ir rakstīts Austras Skudras grāmatā par Jāni Samauski: „Jaunā teātra atklāšana notika 1959. gada 23. februārī ar Viļa Lāča lugu „Zeme un jūra” Oļģerta Dunkera režijā. Jau ģenerālmēģinājumā klāt bija arī kritiķis Juris Pabērzs. Lai viss notiktu augstā līmenī, recenzijai vajadzēja parādīties savlaicīgi. Pirmizrādes dienā uz Daugavpili pa visiem ceļiem plūda ļaudis no Rīgas un visas Latgales. Ar ziediem, dāvanām, veseliem puķu groziem. Tāds notikums – pēc piecpadsmit gadu pārtraukuma Daugavpilij atkal būs savs teātris.” (Skudra, 1991: 42-43).

1959. gada 4. marta laikrakstā „Cīņa” ir publicēta Lilijas Dzenes atsauksme par uzvedumu „Zeme un jūra”. Tai dots zīmīgs virsraksts: „Pirmais vārds par stipriem cilvēkiem”. Tas attiecās vispirms uz tiem cilvēkiem, kurus uz skatuves atveidoja jaunā teātra aktieri, taču tikpat lielā mērā šos „stipros cilvēkus” varēja attiecināt uz visu jaundibinātā teātra kolektīvu. Lilija Dzene norāda, ka Viļa Lāča lugas iestudējumā Daugavpils teātrī „atklājas dramatiski aizraujošs saturs par cilvēku, kurš nespēj dzīvot mierīgā pieticībā.” (Dzene, 1958: 4). Recenzente atzinīgi vērtē režisoru Oļģertu Dunkeru: „Ar šo pareizi izprasto izrādi režisors pasaka par sevi, ko no viņa ļoti gaidījām jau Valmierā: patīkami konstatēt, ka viņam līdzās gaumes smalkumam piemīt arī īsti vīrišķīgs un reāls, latvisks mākslinieka skarbums.” (Dzene, 1958: 4).

Uzmanību saista Lilijas Dzenes teiktā par Oļģertu Dunkeru – „latvisks mākslinieks”. Režisora izglītību Oļģerts Dunkers bija ieguvis Krievijā, Ļeņingradas Teātra, mūzikas un kinematogrāfijas institūtā. Tomēr savos iestudējumos Valmieras drāmas teātrī, bet jo īpaši Daugavpils teātrī viņš akcentēja latvisko dzīves izjūtu. Pēc dažām izrādēm Daugavpilī teātris ar savu pirmiestudējumu devās viesizrādēs pa Latviju. Pļaviņas, Alūksne, Madona, Rēzekne, Ludza, Preiļi un vēl daudzas jo daudzas Latgales un arī Vidzemes pilsētas iepazīna jaundibinātā teātra iestudējumu „Zeme un jūra”.

Pirmais operas iestudējums Latgalē

Trešais Oļģerta Dunkera iestudējums Daugavpilī bija ļoti nopietns un mākslinieciski iespaidīgs. Tas bija ilgi gaidītais un solītais Dž. Verdi operas „Traviata” uzvedums. Ar mūziķu piesaistīšanu teātrim nodarbojās diriģents Mendelis Bašs, par kori rūpējās diriģents Pauls Kvelde. Ar solistiem Rīgā strādāja izcilā operdziedātāja Milda Brehmane – Štengele. Viņas vadībā tika sagatavoti pirmie galveno lomu izpildītāji Alīda Zvagule (Violeta), Jēkabs Krēsliņš (Alfredo), Austrā Tauriņa (Violetas draudzene Flora), Druvis Kriķis (Žoržs Žermans).

Toreizējais Latvijas Konservatorijas students, vēlākais Operetes teātra vadošais solists Jēkabs Krēsliņš atceras, ka, strādājot ar jaunajiem izpildītājiem, iestudējuma režisors Oļģerts Dunkers lielu vērību veltījis ne tikai lomas sagatavošanas jautājumiem, bet daudz runājis arī par aktiera ētiku, par viņa attieksmi pret lomu un skatuvi. „Režisors mums jaunajiem aktieriem neļāva kāpt uz skatuves no skatītāju zāles. Tas viņam likās necienīgi. Priekšrocība kāpt uz skatuves no skatītāju zāles bija tikai režisoram un diriģentam. Tādi bija noteikumi „Traviatas” mēģinājumu laikā.” (Intervija ar Jēkabu Krēsliņu 2012. gada 12. martā).

1959. gada 29. aprīlī Daugavpils muzikāli dramatiskā teātra priekšskars vērās pirmajai operas izrādei Latgalē, tā bija Dž. Verdi „Traviata”. Pasākums izraisīja vispārēju apbrīnu un sajūsmu. Presē parādījās atsauksmes, kurās ir gandrīz tikai cildinājuma vārdi. Klements Mediņš laikrakstā „Literatūra un Māksla” publicēto recenziju sāk ar šādiem zīmīgiem vārdiem: „1959. gada 29. aprīlis kļuvis par izcilu uz laiku laikiem ar lepnumu un gandarījumu atzīmējamu dienu ne tikai Latgales, bet arī visas latviešu tautas kultūras dzīvē.” (Mediņš, 1959: 5). Tālāk recenzents atzinīgi vērtē gan operas iestudējuma režisoru Oļģertu Dunkeru, gan jaunos dziedātājus. Klements Mediņš īpaši uzsver diriģenta Mendeļa Baša ieguldījumu operas muzikālajā izpildījumā. Pozitīvi vērtēts arī kordiriģenta Paula Kveldes darbs, izveidot skanīgu ansambli no skaitliski mazā kora.

Muzikologs Oļģerts Grāvītis ir ļoti atzinīgi vērtējis režisora, diriģenta, jauno izpildītāju veikumu: „„Traviatu” iestudējis režisors Oļģerts Dunkers. Viņš galvenokārt domājis par skatuviski lielajām līnijām un visumā asprātīgi izmantojis griežamās skatuves tehniku, piemēram, sadalot pirmo cēlienu trīs satura loģikai atbilstošās ainās. Savukārt režisore – pedagoģe Milda Brehmane-Štengele – konsultējusi solistus. Tomēr, ja par Daugavpils muzikāli dramatiskā teātra pirmās operas inscenējumu esam runājuši galvenokārt tikai ar sajūsmas pilnu izteiksmi, tad te liels nopelns arī teātra galvenajam diriģentam – komponistam Mendelim Bašam. Augstās prasības līdz nepazīšanai pārvērtušas mazā, pagaidām vēl instrumentu attiecību ziņā ne visai pilnīgā orķestra skanējumu: tas spēlē tīri, solistiem pieklāvīgi, muzikāli, ar īpaši dabisku un sirsniņģi saviļņotu frazējumu stīgu grupā.” (Grāvītis, 1959: 29).

Operas atklāšanā piedalījās kultūras ministrs Voldemārs Kalpiņš, kurš laikrakstā „Literatūra un Māksla” publicētajās atmiņās „Traviatas” pirmizrādi aprakstījis šādi: „Zāle bija pārpildīta. Goda vietās sēdēja pilsētas un tās lielāko uzņēmumu vadītāji. Starpbrīžos apmeklētājus dzirdēja sarunājāmajos abās vietējās valodās. Bez īpaša uzaicinājuma no Rīgas bija ieradušies Milda Brehmane-Štengele un Leonīds Vīgners. Gaisotne atgādināja mazus Dziesmu svētkus. Oratori runāja par jaunu lappusi, kas zelta burtiem tiek ierakstīta Latvijas kultūras vēsturē.” (Kalpiņš, 1988: 12).

Teātra kolektīvs ar lielu entuziasmu iestudēja arī nākamās muzikālās un dramatiskās izrādes gan latviešu, gan krievu trupā. 1959. gada 15. novembrī notika jau otrais operas iestudējums. Dž. Pučini operas „Čo-čo-sana” uzveduma režisors bija republikas nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Operas un baleta teātra režisors Nikolajs Vasiļjevs, diriģents Mendelis Bašs, kormeistars Pauls Kvelde.

Tomēr, neskatoties uz teātra kolektīva strādātgrību un mākslas mīlestību, uz vērā ņemamiem panākumiem visas republikas mērogā, Daugavpils Muzikāli dramatiskā teātra mūžs bija gaužām īss. Jau 1959. gada beigās tika sagrauta nacionālkomunistu kustība Latvijā, daudzi Latgales latviskošanas entuziasti tika atlaisti no ieņemamajiem amatiem. Mainījās Daugavpils pilsētas vadības attieksme, kurai šķita, ka pilsētai nav pa spēkam tik liels un sarežģīts teātris. Arī skatītāju interese saruka, teātra izrādes nereti notika pustukšās zālēs. Voldemārs Kalpiņš jau pieminētajās atmiņās laikrakstā „Literatūra un Māksla” visai rūgti raksturo šo situāciju: „Sastapušies ar pirmajām grūtībām, daudzi jaunpienācēji sāka paslepen skatīties atpakaļ uz Rīgu. Centrālās spēkus varbūt izdotos nobremzēt, ja nebijusi cīņa pret „buržuāzisko nacionālismu” (Kalpiņš, 1988: 12).

Daugavpils teātris 1962. gadā tika reorganizēts. Daļa dramatiskās trupas pievienoja Valmieras teātrim, mūziķi aizbrauca atpakaļ uz Rīgu. Daugavpils profesionālā teātra darbība pārtrūka līdz 1988. gadam, kad to, Trešās atmodas ideju iedvesmota, atjaunoja entuziastu grupa. Šis teātris veiksmīgi darbojas līdz šodienai.

Secinājumi

Daugavpils Muzikāli dramatiskā teātra darbība ir saistīta ar sabiedriski politisko situāciju Latvijā 20. gadsimta 50. gadu otrajā pusē.

Teātra dibināšana bija iespējama, pateicoties toreizējo kompartijas kadru īpašai uzmanībai Latgalei.

Pēc nacionālkomunistu sagrāves Latvijā 20. gadsimta 60. gadu sākumā Latgales latviskošanas ideja mazinājās.

Daugavpils Muzikāli dramatiskais teātris 1962. gadā bija spiests pārtraukt savu darbību arī Daugavpils pilsētas vadības neieinteresētības dēļ.

Literatūra un avoti

1. Skudra, A. (1991). *Fatālists*. Rīga: Jumava.
2. Streičs, J. (2011). Viņš nosargāja trešo zvaigzni. „Stāja. Voldemāra Kalpiņa laiks”. *Pils*, 148.
3. Dzene, L. (1959). Pirmais vārds par stipriem cilvēkiem. *Cīņa* 4. III., 4.
4. Grāvītis, O. (1959). Jauno teātru jauneklīgie meklējumi. *Māksla* (2), 29.
5. Kalpiņš, V. (1988). Daugavpils teātris 1858-1962. *Literatūra un Māksla* 25. III., 12.
6. Mediņš, K. (1959). Radīts pirmais profesionālais opereteātris Latgalē. *Literatūra un Māksla* 9. V., 5.
7. Mincs, Z. (1959). Labu veiksmi. *Cīņa* 20. I., 4.
8. Ruskulis, J. (1958). Latgale modusies, bet Kultūras ministrija. *Cīņa* 6. VII., 4.
9. Jākobsons, E. (2010). Kā izgaisa cerības par „sociālismu ar latvisku seju”. Skatīts 01.11.2012. <http://www.laikmetazimes.lv>.